El bar dels policies

Xavier Ripoll Soria

1930

El soroll del tren que passava en aquell moment per les immediacions de l'estació de mercaderies del Bogatell va dissimular el del tret de pistola amb què un individu acabava de malferir a un altre. L'agressor va arrossegar la víctima fins a les vies i el va abandonar estès entre els rails, tot seguit donant-se a la fuga a través del pont metàl·lic sota el qual transcorria el rec que desembocava al mar. La fortor d'aquella claveguera a cel obert es confonia amb la xafogor barcelonina d'aquell dia de juliol de 1930.

Un núvol de fum de tabac formava una boina flotant sota el sostre del gran local, damunt els caps dels clients, en la seva major part gent gran, que jugaven a les cartes alhora que prenien un cafè i fumaven puros o en pipa. Un guirigall contingut es confonia amb el soroll de tasses i gots que anaven desfilant entre les taules de marbre. A la barra, els empleats preparaven les barreges, els conyacs o els gots de vi, que animaven les partides i feien riure i xerrar més del compte. Al bar del casino no hi ha faltava mai parròquia, sobretot a les nits en què hi havia teatre. Acabada la funció, alguns espectadors s'aplegaven davant la barra i la feien petar alabant o criticant la representació.

Entre la concurrència no hi podia faltar la presència de policies de la Urbana o del comissari que, des de l'apertura del casino, sovintejaven la barra del bar. La proximitat de la comissaria en el mateix passeig -que la gent de la barriada anomenava rambla- feia que alguns uniformats compartissin cafè i cigarretes amb els veïns que omplien el cafè.

El comissari s'estava prenent el cigaló quan un ajudant seu va entrar a corre-cuita a l'establiment.

—Senyor comissari —va interrompre el jove—. El truquen els de la Criminal.

L'home, ja de mitjana edat, es va acabar la beguda d'un glop i va deixar una moneda al taulell. Van sortir a la rambla i es van dirigir amb pas diligent cap a la comissaria. No era convenient fer esperar massa als de la Brigada d'Investigació Criminal. Sempre tenien pressa.

—Al habla el comisario de Pueblo Nuevo —va dir agafant el telèfon—. ¿En dónde ha sucedido? —va preguntar després d'una curta estona escoltant al de l'altra banda de l'aparell—. Bien, iremos en seguida.

El comissari va penjar l'aparell i va començar a donar ordres:

—Prepara el cotxe —li va dir a un dels presents, un subinspector, mentre que es dirigia a un altre membre de l'equip—: Fest-e càrrec mentrestant de la comissaria.

El comissari va agafar una agenda per si calia apuntar-se coses, es va aturar uns segons sota el ventilador en marxa per alleugerir la calor, va sortir del local i va entrar un moment a l'estanc del costat. El cotxe estava esperant amb el subinspector al volant.

—Han trobat un home ferit d'un tret, al Bogatell, a la via. L'han portat al dispensari de l'estació de França. Anem-hi.

En arribar al lloc, els de la Brigada ja hi eren. Estaven anotant coses i fotografiant el cos d'un home

—Sóc Martín, el comissari de la zona, i ell el subinspector García—va dir a mode de presentació.

Un home alt es va avançar i els va saludar.

—Jo sóc López, inspector de la Brigada —va dir alhora que assenyalava a unes altres homes presents—. M'acompanyen el jutge de guàrdia, el secretari i l'oficial. A les sis del matí, un viatger d'un tren que circulava pel Bogatell va veure des del cotxe un cos estès a la via, va fer sonar el timbre d'alarma i el tren va parar. Amb el revisor va anar a veure de què es tractava i, en veure un home malferit, el van pujar al mateix tren. En arribar al destí el van dur al dispensari on va morir.

—M'heu parlat d'un tret —es va interessar el comissari.

—Sí —va continuar en López amb expertesa—. El cadàver presenta una ferida de projectil d'arma curta amb orifici al cap.

Es van apropar a una llitera on havia el cos cobert amb un llençol. En López va descobrir la part del cap i van poder apreciar la ferida mortal. El mort anava vestit amb una típica granota blava de mecànic.

—El passatger que ha descobert el ferit ja ha prestat declaració —va afegir en López mentre agafava i mostrava un paper—. En una de les butxaques hi tenia aquest paper signat per ell mateix,

Gabriel Ramírez, amb unes línies escrites a llapis. Hi diu: “A Roque, Ignacio, Vicente, Rafael i Doménech, peons, no els desitjo la mort, seria poca cosa; només els desitjo 2555 dies de la malaltia més terrible”.

—Un suïcidi? —va especular el comissari.

—No hem trobat cap arma a la vora, tot i que després hi anirà el jutge de la Barceloneta per a practicar les diligències, una detinguda inspecció ocular i aixecar el plànol del lloc. Després aniran a inspeccionar el domicili on vivia. Podria tractar-se d'una revenja.

—I s'han molestat en tirar-lo a la via?

—Potser l'assassí o assassins han volgut simular un suïcidi o un accident.

En aquell moment, per la porta del dispensari va fer aparició un home, trasbalsat, acompanyat per un guàrdia.

—És diu Gregorio, empleat de la companyia de ferrocarrils M.Z.A., germà del mort —va referir en López—. Ha vingut a reconèixer el cadàver.

El Gregorio, compungit, es va apropar a la llitera i van retirar el llençol. Va fer que “sí” amb el cap, amb ulls plorosos.

—És ell —va dir—. El Gabriel, el meu germà. Només tenia 30 anys! Era guardabarrera. Qui li ha pogut fer això? I per què?

En López li va allargar el paper.

—Portava aquesta nota al damunt. Reconeixes la seva lletra? Et diuen alguna cosa els noms escrits?

El ferroviari la va llegir però va negar amb el cap.

—On vivia? —va intervenir el comissari Martín.

—En una caseta prop de l'estació del Bogatell, d'aquestes que són propietat de la companyia. Vivíem junts.

—Entesos. Per ordre del jutge, ara se l'enduran al dipòsit a disposició del jutjat de la Barceloneta on el metge forense li practicarà l'autòpsia.

El jutge s'hi va apropar i dirigint-se als policies, els va ordenar:

—Caldrà que esbrinin les causes i descobrir si s'ha tractat d'un suïcidi o d'un crim i, en aquest, cas, buscar l'autor o autors.

—Així es farà senyor jutge —va dir en López. I adreçant-se al comissari—: Cal que vostè, comissari, treballi en el cas a la seva zona i ens passi la informació que vagi aplegant.

Martín se'n va tornar a la comissaria amb el seu ajudant i, un cop instal·lat al seu despatx, va demanar les fitxes d'habituals malfactors de la barriada. Se les va mirar amb cura mentre apurava una cigarreta Quina galeria de patibularis, quina fila! El comissari, de mitjana edat, de semblant pausat i una mica entrat en carns, amb una corbata dels temps de la Dictablanda, anava llegint l'historial delictiu de cada subjecte però sense que li cridés l'atenció res d'ells

L'endemà li va arribar un informe de la Brigada dient que el mort era un membre del Sindicat Únic, simpatitzant dels llibertaris, no estava fitxat, però no se'n sabia res més de l'autoria ni de les motivacions. Així que Martín es va interessar per a saber qui coi eren aquells peons de qui el guardabarrera assassinat feia esment en el seu paper autosignat. Ell mateix va agafar el cotxe i es va personar a les oficines de M.Z.A. Va demanar pel cap de Personal, li va explicar el cas i li va preguntar si li deien res aquells noms dels peons.

—Amb aquests noms hi poden haver desenes de treballadors —li va concretar el de Personal—. Si m'arribés alguna informació ja li ho faria saber, comissari.

Martín, de moment ho va deixar córrer però una qüestió li ballava pel cap: per què el número 2555 de dies de malaltia que el mort els havia desitjat als peons. Haurien pogut ser 30 o 365 o...

Com estava atabalat se'n va tornar a comissaria i va avisar que s'apropava una estona al bar de L'Aliança. La boira de fum i el soroll de les veus de la gent i de les fitxes de dominó seguien presents com sempre. Martín es va autoconvidar en una de les taules i va demanar una cafè llarg.

—Home, Martín! Has estat desaparegut uns dies! —li va engiponar un dels presents en la partideta, qui li tenia confiança—. Molta feina?

—Doncs, sí. Un crim al Bogatell —va contestar Martín, mentre convidava a purets.

—Ah, sí! Ja ho vaig llegir ahir al diari. Acció d'algun lladregot?

—No crec. No duia res de valor. Potser alguna revenja...

—Està a l'ordre del dia. Sobretot a la política.

—Tot podria ser. Estem investigant —va concloure Martín mentre feia una gest de “deixem-ho aquí”.

Ben dinat a Cal Cisco, va tornar a agafar el cotxe i es va dirigir a l'estació del Bogatell. Va sortir del vehicle i va caminar una estona per fer baixar els cigrons. Feia calor però l'aire de la marinada i la proximitat del mar suavitzava l'ambient. El vent arrissava les ones i aixecava un cert polsim de sorra de la platja. A la llunyania, s'endevinaven las barraques del Somorrostro. Per l'elevada temperatura, els rails dels trens de la costa creaven com una mena de miratge que es perdia en l'infinit, de tant en tant trepitjats pels combois que anaven amunt i avall desplaçant vides d'un indret a un altre, ara apropant-les, ara allunyant-les. .

Per l'hora de calor, l'indret romania quelcom solitari, fins que Martín es va creuar amb un ferroviari de l'estació.

—Vostè! —l'home es va aturar pensant que Martín s'hauria perdut en aquella zona de fàbriques i magatzems—. Sóc de la comissaria. Ho sap això que fa poc van matar un guardabarrera?

—Sí, le conocía —va contestar l'empleat amb accent de Múrcia.

—Sap si tenia enemics?

—¿Alguien no los tiene en estos días?

—No es posi filosòfic! —es va picar el comissari—. Li diuen res els noms de Roque, Ignacio, Vicente, Rafael o Doménech? —l'home va negar amb el cap—. I el número 2555?

—¿Es de la Lotería?

—No ho sé! —va contestar en Martín una mica fart. .

—Son nombres muy corrientes. Y el número... Puede ser cualquier cosa. Un número de socio, kilómetros, una cantidad de dinero...

—És cert.

—Lo del muerto podría tratarse de un ajuste de cuentas o vete a saber. Tal om está el ambiente... A mi me duelen los huesos y eso es señal de que se avecina algo fuerte. Aún tardará, pero...

Com la casa on vivia el mort es trobava a prop, en Martín s'hi va acostar. També hi residia el germà, que ara es trobava a la feina, però la seva dona atenia la modesta llar. Va trucar amb els artells a la porta de fusta i ella li va obrir.

—Bon dia, sóc el comissari de la zona. Podria fer-li unes preguntes?

—El meu home no hi és, però si amb alguna cosa el puc servir. —li va respondre la dona arreglant-se el cabell—. Passi, senyor comissari.

En Martín hi va entrar a l'esquifida estança on gairebé tot estava a la vista, excepte una habitacioneta, una sala-alcova, una cuineta i la comuna. A la vista, la sala-menjador i una butaca, segurament trobada en algun descampat de la mateixa platja. La dona, menuda i calçada amb espardenyes, restà a l'aguait de les preguntes del policia.

—Sap si el seu cunyat, que en pau descansi, tenia enemics o havia rebut amenaces?

—Que sàpiga no, però tampoc ens explicava gaire coses.

—Podria veure les seves pertinences. Serà només un moment. No la molestaré.

—Poca cosa tenia. Estan sota el seu llit —va dir ella assenyalant una petita cambra.

En Martín s'hi va apropar i va tafanejar la peça. Un llitet que gairebé ocupava tot l'espai, una bombeta pelada al sostre baix i un petit prestatge amb tasses de llautó. Sota el llit, una caixa de les de fruita amb restes de roba, unes sabates, llibres i retalls de diaris. Va agafar això últim i va llegir els títols dels llibres, que versaven sobre l'apostolat llibertari. Seguidament va inspeccionar els retalls de premsa (per què retalls i no els diaris sencers?) i es va fixar amb els titulars. Notícies de futbol, successos... Però un d'ells, subratllat amb llapis, li va cridar l'atenció que el guardés: Feia referència a un propietari de la zona que volia fer fora als d'una cooperativa obrera, que tenien llogat un local d'una sola planta per a enderrocar-lo i construir-hi una finca de pisos, Però els cooperativistes s'hi havien oposat a abandonar l'espai. La notícia era de feia mig any. Va llegir que el propietari es deia Cardona i que tenia una fabriqueta metal·lúrgica. Es va anotar aquest nom i la data de la notícia i, després de donar les gràcies a la dona, va marxar.

Al cap vespre, encara tenia temps de passar-se pel Casino i fer la partideta. Aprofitant l'avinentesa i sabent que entre els parroquians, per l'edat, sempre hi podia haver algú que conegués la gent del barri, va deixar anar durant la partida:

—Per casualitat, algú coneix a un tal Cardona, fabricant i propietari d'un cobert on hi ha una cooperativa de consum?

Els presents van restar pensatius alhora que concentrats en el joc, fins que un d'ells, magre com el bastó que duia, va reaccionar:

—Ah, sí! Crec que es refereix a l'Antonio Cardona, que té un petit negoci de fabricació de llaunes de conserva, buides, esclar.

—On para aquesta fàbrica? —va demanar en Martín.

—Prop del cementiri, a tocar de la fàbrica de gel.

—La cooperativa —va afegir un altre jugador— deu ser la que està en front de l'església d'aquella zona. Els socis van tenir una enganxada forta amb el Cardona, vaig sentir dir. Els vol fer fora per a construir-hi. Sempre farà més calers pujant-hi una finca i llogant els pisos que no amb un cobert.

La cooperativa era un espai ampli muntada en un tipus d'edifici que podia servir per a qualsevol cosa, des d'un taller per a reparar cotxes fins a un magatzem de fusta. Una claraboia aportava llum durant el dia. En aquest cas, un taulell llarg en què despatxar i diverses prestatgeries plenes de productes d'alimentació, de caire divers, mostraven quin ús se'n feia de l'indret. Es respirava a humitat, segurament aportada per les hortalisses i sacs de patates, i per la proximitat del mar. Un home atenia el taulell mentre que un altre trafegava al darrera amb caixes.

—Hola. Sóc de la comissaria. -volia fer-vos unes preguntes —va deixar anar en Martín, mentre el del darrera parava la feina i s'acostava al taulell—. Coneixíeu a un tal Gabriel Ramírez, ferroviari del Bogatell?

—Sí —va contestar l'encarregat del taulell—. Era soci de la Societat.

—Pobre Gabriel! —fa afegir el company—. Vam llegir sobre la seva mort al diari!

—Sabeu si algú l'havia amenaçat? —va interrogar en Martín.

—No. Però ves a saber si en enemistar-se amb el propietari d'aquest local, que el vol per a una altra cosa, se la va jugar.

—El propietari, en Cardona, té males puces, com a bon gos que és. Igual ens tanca la barraca un dia d'aquests.

El Martín els va preguntar si els hi sonaven els noms del paper que li van trobar al Gabriel. Els va cantar. Però ho van negar. I el número 2555? Tampoc en sabien res. Els va donar les gràcies i va abandonar el local.

Es va adreçar a la fàbrica d'en Cardona, un altre cobert dedicat en aquest cas a la fabricació de petites peces metàl·liques. Un porter amb mala pinta en una garita barrava el pas. En Martín es va presentar i va demanar per en Cardona. El porter va avisar cridant a l'encarregat sobre la presència del policia i que volia veure a l'amo. Un moment després el porter el feia passar a contracor. L'encarregat va indicar que el seguís. El taller era fosc i humit, amb alguns vidres de les finestres trencats, i el terra negre i relliscós pels olis. El soroll de les màquines feia inútil qualsevol conversa. Els obrers, la majoria magres i ennegrits pels fums, van fer cas omís de la seva presència. Algun d'ells tossia insistentment, segurament motivat pel fum enverinat. Però no s'atreviria a anar a cal metge: primer, perquè no el podria pagar i, segon, perquè no es podia permetre el luxe d'emmalaltir i perdre la feina. Un xicotet menor d'edat, aprenent, de cara xuclada, trafegava amb peces de ferreteria.

L'encarregat va acompanyar a en Martín fins a la porta del despatx del gerent. L'interior, empaperat amb paper amb sanefes atacat per taques d'humitat, mostrava una gran taula de fusta amb diverses capes de vernís darrera la qual hi havia un home de mitjana edat, amb bigoti i pocs cabells, grasset i de coll curt. Es va aixecar i va fer passar a en Martín.

—Què se li ho ofert, comissari? Sóc en Cardona. Segui.

—Martín —va dir donant-li la mà; més aviat li va semblar un tros de goma la de l'industrial—. És sobre la mort d'un ferroviari l'altre dia, al Bogatell,

—Sí, ho vaig llegir.

—M'han dit que vostè va tenir alguna topada amb aquest soci de la cooperativa, per oposar-se al tancament del cobert on es troba la Societat, en règim de lloguer.

—Sí, ho recordo —va respondre en Cardona mentre s'arrepapava fumant—. Un jove un tant arrauxat, contestatari. Però, com comprendrà, jo puc disposar de les meves propietats com desitgi.

Un feix de llum provinent del sol que es colava per la finestra va escombrar l'estança fent-ne visible la pols i el fum del puro, que esdevingué una mena de via làctia amb formes d'ona transparent que flotaven per l'ambient.

—Sap qui el pot haver mort? —va preguntar en Martín, com si tirés els daus en una jugada.

—M'està llançant alguna acusació, comissari?

—Me'n guardaré, senyor Cardona! —va contestar el policia— Però, de vegades, les persones influents s'assabenten de les coses amb més facilitat que la resta dels mortals.

—M'hauria d'interessar pel què li passa a un guardabarrera, amb els problemes que tinc al cap?

—Esclar! Li diuen alguna cosa els noms de... (li va anomenar els del paper del Gabriel)?

—El més mínim.

—I el número 2555?

En sentir aquesta xifra, a en Cardona se li va escapar un tic a la boca alhora que va trigar en contestar. Al policia no li va passar per alt.

—No. I ara, si em disculpa, tinc coses a fer.

—Per suposat, senyor Cardona. No vull robar-li més temps!

El gerent el va acomiadar de forma agra.

En Martín, cada cop tenia més clar que l'assassinat del ferroviari no havia estat producte d'un robatori o d'un error. En Gabriel, "molestava". Així que es deixaria caure per un cau d'informació on de vegades empescava alguna cosa. Va travessar l'Arc del Teatre i se li va aparèixer una ciutat diferent: pobresa i lumpen. Gent d'aspecte humil sortint d'una "casa de comidas económicas", nens apedaçats jugant prop de la taverna "La Mina", meuques ensumant clients...

El cabaret La Criolla, al carrer del Cid, prop de les Drassanes, al barri Xino, feia només cinc anys que l'havien inaugurat i ja prometia. Soldats, mariners, bohemis, borratxos, carteristes, macarrons, lladregots, prostitutes, travestis, anarquistes... Morfina, cocaïna, ball fins ben entrada la nit... Tota una galeria d'allò que estava considerat mal vist, tot i que alguns que ho condemnaven amb la boca petita, després s'hi deixaven caure.

El comissari va entrar i va demanar un cigaló. Va encendre una cigarreta i va començar a observar el bestiar. Una dona granadeta estava ballant amb l'acompanyament d'un quartet, en mig del xivarri dels clients més sorollosos i riallers. Una meuca tenyida entrada en carns i amb la cara ben pintada buscava on seure per a lligar, mentre en una taula un home s'havia quedat adormit pels efectes de l'absenta. Res de nou en l'ambient. En Martín va reconèixer un xivato de la policia, de més de 50 anys, en un racó mig a les fosques i s'hi va apropar.

—Home, Pepe, et feia a Madrid.

—Hi vaig estar una temporada, s'ha d'anar canviant de lloc per a despistar al personal, però m'hi trobo millor aquí al districte V. Què se li ha perdut, Martín? (evitant dir "comissari").

—Un crim a la meva zona —va referir en veu baixa mentre s'asseia—. Una revenja o un homicidi per apartar a algú molest. —El policia li va explicar el cas i li va parlar d'en Cardona—. Si te n'assabentes d'alguna cosa...

—Quan entra en joc gent acabalada, la cosa es complica. Se'n surten de quasi tot. Compren a qui sigui. Amb la bossa plena, fins i tot els qui aparenten més legalitat, hi cauen.

—Pepe, et veig pessimista. Et fas gran?

—L'experiència em fa gran. Tenen més noblesa molts gossos que no els humans —va sentenciar l'informador.— Quedem divendres al moll de pescadors, aviam si he pogut pescar informació...

—Per cert. —va dir el comissari mentre s'aixecava—. Et diu res el número 2555?

—Com no siguin els anys de condemna que em caurien si robés les joies de la dona del governador civil...

Ambdós van riure. En Martín es va dirigir a la sortida.

Van passar els dies sense que l'arribés res de nou sobre el cas al comissari. Mentrestant anava despatxant els petits furts del barri. El divendres va acudir a la cita amb el Pepe al moll dels pescadors. Barques de totes les mides s'aplegaven amarrades mentre els pescadors descarregaven caixes entre la cridòria dels qui feinejaven al moll amb carretons i els xiscles de les gavines que planejaven damunt la mercaderia de peix. La mar estava quelcom arrissada i les barquetes anaven d'un costat a un altre que només veure-les marejaven. Era de suposar que el Pepe havia triat el lloc perquè amb tant de tràfec passarien desapercebuts i ningú no els podria escoltar. L'home va arribar suant i va saludar al policia.

—Tal com m'afigurava, la relació obrer assassinat, empresari i sindicats pel mig, acaba amb pistolers. Segurament del Sindicat Lliure, els que li fan la feina bruta als de la patronal.

—Un crim polític? —va preguntar en Martín.

—No del tot —va matisar el Pepe—. Com vostè ja havia apuntat, el guardabarrera llibertari va gratar les males puces del negociant, en Cardona, a qui li va tirar en cara fer fora els cooperativistes per a poder enderrocar el cobert i aixecar-hi pisos. Molestava! Devia buscar alguns pinxos per a què l'esborressin del mapa. Portem uns quants anys, així!

—I com hi has arribat a aquesta conclusió?

—Contactes que té un —va respondre el Pepe tot cofoi—. Els pistolers del Lliure, alguns provenen del món de l'hampa. En conec un que freqüenta la taverna de Los Príncipes, al Xino, i m'ha parlat d'un tal Roque Ortega, que deu tenir alguna cosa a veure amb el fet.

—I on el puc trobar?

—Esperava la pregunta. Es tracta d'un peó ferroviari. És possible que el trobi a la cantina de l'estació de França.

—Bona feina, Pepe. Gràcies —li va dir el comissari mentre li lliscava un bitllet a la mà.

La trobada va acabar aquí i es van separar. Com es trobava a uns carrers de l'estació, en Martín s'hi va dirigir. Va entrar al gran vestíbul i es va ficar a la cantina. Per a apagar la calor va demanar una cervesa i, de pas, feia temps. En Martín es va adreçar a l'home que despatxava a la barra:

—Coneix a un tal Roque Ortega?

—Ortega? —va repetir el cambrer, fent memòria, mentre eixugava un got—. Sí, és un peó. Sol venir per aquí a aquesta hora. El busca per alguna cosa?

—Sí. S'ha m'ha avariat un tren —li va respondre en Martín, amb sorneguera.

—Ah! —va exclamar l'home, i no va fer més preguntes.

Passada una bona estona -el comissari, per la seva professió, ja estava acostumat-, va entrar una quadrilla de treballadors, amb les seves granotes. Anaven parlant entre ells. Portaven la carmanyola. Van seure en una taula llarga.

—És el més baixet —va deixar anar el cambrer, discretament.

En Martín li va donar les gràcies i es va apropar fins on estava l'individu, el Roque.

—Ets el Roque Ortega?— li va engaltar el policia, agafant-lo per sorpresa.

Els ulls del Roque es van centrar en l'home que tenia de peu al seu davant. Pel seu aspecte, per la manera de vestir (amb vestit i corbata, a l'estiu?), per la forma de fer-li la pregunta... tot flairava a policia. No va perdre el temps i aixecant-se va apartar al comissari i va començar a córrer cap a l'interior de l'estació, cap a les andanes.

En Martín va reaccionar i va fer el mateix mentre li donava l'alto. L'altre li portava distància. Els passatgers que pujaven o baixaven dels trens dificultaven la corredissa, però en Martín feia el que podia, tot i que s'estava quedant sense alè. El Roque es va ficar per una porteta on unes escales malgirbades conduïen a una part soterrada on els treballadors de manteniment devien tenir les eines i recanvis. Ara estaven allà dins sols. El policia va pensar que -per si de cas- duia la pistola a la butxaca de l'americana, el que no recordava era si carregada o no. Va anar retallant distància amb el Roque fins que el va enxampar. Es va treure la pistola (amb o sense munició sense feia respecte) i va apuntar amb la boca del canó el clatell de l'home.

—Alto o et deixo sec! —li va ordenar el comissari, mentre amb l'altra mà es treia les manilles i se

les posava al Roque.

—Què vol? —va preguntar el peó.

—Què vull? Ho saps perfectament —va dir en Martín, amb fermesa, ja que la contundència feia el seu efecte en aquests casos—. Sóc el comissari Martín. Te'n recordes d'en Gabriel Ramírez, el guardabarrera del Bogatell? — El Roque no va contestar i el policia va prémer el clatell amb la boca del canó—. Qui et va fer l'encàrrec? —En sentir això, el peó va girar el cap cap a un costat—.

—No en sé res d'encàrrecs!

—I els teus "compinches", l'Ignacio, el Vicente, el Rafael i el Doménech? Què hi pinten?

—Un testimoni al Bogatell et va veure com pelaves al Gabriel —es va inventar el policia. I el parany va fer el seu efecte—.

— Els altres són companys del Lliure. Només em van ajudar a endur-se per la força al Gabriel i traslladar-lo a una nau d'una grans magatzems de l'avinguda d'Icària.

—Què hi va passar, què li vau fer?

—Només el volíem espantar, que deixés de reivindicar un local a un propietari.

—En Cardona, oi? —L'altre va callar, però sabia que l'havia enxampat. El policia era gat vell—. I qui us va donar l'ordre d'execució?

—Un peix gros del sindicat. No en sé el nom.

—Què vau fer amb el Gabriel?

—El vam estomacar i amenaçar amb una pistola. I el vam soltar pensant que se li haurien anat les ganes de vindicar, però passats uns dies vam veure que seguia amb les seves. Qui va fer l'encàrrec va ordenar "anar més enllà". Un dia el vaig anar a buscar a l'estació i li vaig engegar un tret.

—Què vas fer amb l'arma?

—La vaig amagar a la mateixa nau.

—On és aquest magatzem?

—Al número 25 de l'avinguda.

—I un cop dins?

—La nau és la 55.

En Martín va agafar amb força al Roque per les manilles sense deixar-lo d'apuntar, ara a la cintura per discreció, i van sortir fora, a l'andana. Li va demanar a un guàrdia que hi havia que truqués a comissaria i enviessin un cotxe. Alguns passatgers vam veure la situació i s'hi apartaven per si de cas. Quan van arribar els reforços es van endur el detingut.

—Porteu-lo a l'inspector López, de la Criminal. Ara el truco.

El comissari va anar a una porta on hi havia la vigilància de l'estació i va demanar trucar per telèfon. Va contactar amb en López i li ho va explicar el succeït, fil per randa.

Abans d'entrevistar-se amb el Pepe, a Pla de Palau havia aparcat el cotxe. El va arrancar i es va dirigir a l'avinguda, que no queia lluny, tot i que es va haver d'esperar a què apugessin les barreres del tren de la costa. Va deixar el vehicle en un xamfrà i va buscar el número 25. Es tractava d'un complex de magatzems per a docks imponent, amb sostre de voltes. Hi havia treballadors trafegant mercaderies i camions amunt i avall. Va buscar la nau 55... La 55, esclar! El 2555: El número 25 de l'avinguda i la nau 55 dels magatzems. El Gabriel havia tingut temps d'escriure aquells noms i el número en un paperet, per si li passava alguna cosa, com així va ser.

La porta estava tancada però amb la navalleta que sempre duia al damunt no li va costar obrir-la. Hi va entrar. No hi havia ningú. El local estava il·luminat per la llum natural que entrava per les finestres. Dins tot era silenci, només se sentien de lluny els carretons de fora. Hi havia prestatges de fusta plens de peces metàl·liques sense polir, segurament les que acabarien a la fabriqueta d'en Cardona. Al fons de l'estança hi havia una taula amb un parell de cadires de fusta atrotinades i un moblet amb calaixos. En Martín s'hi va atansar, va anar obrint els calaixos i palpant-ne l'interior. Al darrer calaix va trobar el que buscava, la prova del delicte: l'arma.

Va tornar a agafar el cotxe i es va posar en marxa en direcció al centre de la ciutat, a la Brigada. En arribar-hi, es va identificar i li van indicar el despatx d'en López.

—Bon treball, comissari! Ja hem cursat l'ordre de detenir els "compinches".

—Encara no s'ha acabat aquí —va afegir en Martín mentre li lliurava la pistola—. És l'arma de l'homicidi. El detingut em va dir on l'havia amagada.

—Encara millor. El detingut l'estan fitxant i passarà al calabós. I en unes hores, al jutge.

En Martín vivia prop de la Brigada, va deixar el cotxe aparcat i se'n va anar caminant fins al barri de la Ribera. Ja era capvespre i va comprar alguns comestibles per sopar. La seva feina i solteria estava lligada a la improvisació en els àpats. El seu habitatge era un pis modest (com el sou de funcionari de policia) moblat amb senzillesa. Es va deixar caure a la butaca i va posar la ràdio, la música el relaxava. Es va adormir.

Després d'un xàfec matinal, les llambordes del carrer de la Unió feien relliscar. Algun carro sovintejava amb els cotxes i les bicicletes. En Martín avançava per la vorera mentre els veïns sortien dels portals o algun gos esquifit se'l creuava. Venedors ambulants cridaven les seves mercaderies i, des d'algun balcó, alguna iaia badava i veia desfilar la gent pel carrer.

El comissari va arribar davant d'un dels locals que el Sindicat Lliure tenia a la ciutat i va entrar. Es va identificar, va demanar pel responsable i el van acompanyar fins al seu despatx.

—El senyor Calderón el rebrà de seguida —va dir el conserge després d'haver avisat a un paio que vigilava l'entrada al despatx.

Un cop dins, un home d'uns trenta anys amb ulleres es va aixecar darrera la taula i el va anar a trobar:

—Passi, comissari, segui sisplau! Vostè dirà.

—Es tracta d'un cas que estic portant —va començar a dir en Martín mentre seia—. A primers de mes hi va haver un crim a l'estació del Bogatell...

—Sí, recordo haver-ho llegit.

—L'homicida, i els seus “compinches” —va continuar el policia— són afiliats d'aquesta casa. Es diu Roque Ortega. Li diu res el seu nom?

—En absolut. Però això és pura coincidència. Podia haver estat d'un altre sindicat, o de cap. O d'un partit.

—El fet és que és del seu —va dir en Martín mantenint-se ferm—. Coneix a Antonio Cardona, un industrial de St.Martí?

—No —va respondre en Calderón, dubtant i una mica torbat.

—El mort se les havia tingut amb ell per una discussió sobre un edifici. Potser al negociant el destorbava i va decidir treure'l de trànsit.

—I què té a veure això amb aquesta casa?

—Potser en Cardona va contractar els serveis d'algú. Vostès ja tenen experiència durant anys contra la gent del Sindicat Únic.

—M'ofèn, comissari! —va exclamar en Calderón, removent-se incòmode al seient.

—Al moment de la detenció, l'assassí va confessar que en Cardona havia fet l'encàrrec i que l'ordre d'execució havia sortit de vostès.

—Això són suposicions —va dir en Calderón, canviant d'actitud i posant-se a la defensiva—. A més, en té proves?

—La confessió del pinxo. El jutge deliberarà oportunament.

A través del balcó obert que donava a l'esquena d'en Calderón pujava una flaire de fregit d'una xurreria. El venedor anava cridant els seus productes.

—El jutge? —va qüestionar en Calderón, alhora que esbossava un somriure cínic i s'arrepapava al seient—. Els jutges són gent d'ordre. Després de tots aquests anys de violència al carrer, no crec què el jutge dubti en saber qui és el bo i qui el dolent, en realitat.

—Violència al carrer? El seu sindicat també en sap molt d'això, sobre tot durant aquests anys de dictadura.

—Vigili amb les paraules, comissari —va afegir en Calderón—. Res és gratuït. Al final, guanya qui més té. El món és així.

—El món “el fem” —va concloure en Martín.

Passats uns dies, en Martín va rebre una trucada de telèfon a la comissaria. En Gil, de la Brigada, volia parlar amb ell sobre el cas del Bogatell. Va agafar el cotxe i es va personar a les dependències policials. En entrar al despatx, va trobar a l'inspector ocupat darrera la taula, plena de carpetes i fitxes. El va convidar a seure, amb amabilitat continguda.

—Bona feina, Martín —va començar dient en Gil—. El culpable del crim i els encobridors ja estan a la garjola i la pistola passa a ser prova del crim. Cas arxivat.

—Cas arxivat? —va dir estranyat en Martín—. Però hi va haver un instigador. En aquest cas un tal Cardona, un industrial del barri, qui la tenia jurada a la víctima.

—Potser sí que va anar així —va continuar en Gil, inquietant-se a la cadira— però l'homicida i els còmplices no han volgut parlar-ne, sinó ho confessen no tenim proves. El jutge no ho aprovarà.

—Però, aleshores, el responsable moral quedarà en llibertat —va insistir en Martín, indignat—. Quina imatge tindran els ciutadans de la Justícia?

—Martín —va dir en Gil, mentre s'aixecava i començava a passejar pel despatx—. La Justícia és cega, se la representa amb els ulls embenats, però de vegades la bena tapa només un dels ulls i l'altre queda al descobert.

—Doncs, aleshores, la balança que du està trucada.

En Gil va callar i va encendre un cigar.

—Els camins de la Justícia, com els del Senyor, són insondables. I quan el capital s'hi interposa aleshores esdevenen camins de cabra.

—És en Cardona el camí de cabra, en aquest cas? —va preguntar en Martín, decebut.

—Els diners i les bones coneixences alleugeren els mals tràngols.

—Els padrins, els favors... Una trucadeta i... —va afegir en Martín, sorneguer.

—Cas resolt, Martín! —va concloure en Gil, resolutiu—. Gràcies. Pot retirar-se.

En Martín es va aixecar, no va dir res i va sortir capcot. Al carrer, la xafogor li amarava la camisa, es va afluixar la corbata i va anar carrer avall fins a trobar el cotxe. Les bicicletes i els tramvies li feien la competència a la calçada. Més tard, a l'alçada del carrer on hi havia hagut la cooperativa, el cobert ja l'havien aterrat. Va aparcar prop del Casino i hi va entrar per a incorporar-se a una partideta. El cambrer li va servir el cigaló de costum i el comissari se'l va empassar com altres coses.

La boina de fum seguia cobrint l'ambient del bar. La cridòria, els cops amb les fitxes i el dringar dels gots continuaven repetint-se, com sempre.

1938

El bar del Casino es trobava mig ple. La guerra havia fet trontollar els costums i el moviment dels clients habituals. Els que no havien mort pels bombardejos, la fam o les malalties, havien fugit cap a poblacions fora de la ciutat, més tranquil·les i amb horts. Els joves estaven al front i la gent de mitjana edat treballava a les indústries de guerra i en tasques de la reraguarda. Al bar només hi sovintejaven els homes grans i, com ja era tradició, la policia.

En Martín continuava al front de la comissaria del barri. Durant els primers anys de guerra havien hagut molts assassinats i robatoris, però com es consideraven actes polítics i disculpats per bona part del moviment revolucionari, sobretot el més radical, doncs van restar impunes. Però ja feia temps que alguns veïns havien presentat denúncies per robatoris durant els bombardejos. Aprofitant que la gent fugia cap als refugis i el moment de pànic, i malgrat les bombes que queien, alguns delinqüents s'exposaven i aprofitaven l'avinentesa per violar les cases de qui creien que hi habitaven gent ben estant i se'n duien diners, coberteria de plata, llençols de cotó...

El comissari tenia la vaga sospita que potser en podria treure alguna pista entre alguns membres de la FAI que s'hi havien inscrit, quan van sortir de la presó Model, durant l'esclat de l'estiu de 1936, contra els rebels. Alguns s'hi van apuntar per ideals però d'altres per aprofitar-se'n. “En temps de belluga, campi qui puga”. Milicians amb aspecte patibulari, armats, que es van dedicar a “confiscar”, en nom del Poble, mobles bons i tot allò que podien arreplegar per a endur-s'ho i amagar-ho en algun magatzem esperant temps millors per a poder vendre-ho. Un d'aquests burgesos a qui li van confiscar objectes del pis i la seva fabriqueta va ser l'Antonio Cardona, qui va fugir només sentir els primers trets al carrer.

Però els que perseguia en Martín no eren milicians. Eren simplement lladregots sense credencials polítiques, oportunistes presents en totes les guerres, com els traficants d'armes, els contrabandistes o els qui passaven persones que fugien, a llocs segurs, a canvi de diners. Potser alguns *faieros* en sabrien alguna cosa.

Un conegut de les taules de joc del Casino, vell llibertari que ja havia canviat la pistola pel cigaló i les cartes, li va fer saber que alguns d'aquests veterans de carn de presidi sovintejaven La Penya, un bar al final de la Rambla, que els veïns conservadors i de missa del barri anomenaven “L'Infern”, pel personal que hi anava. En Martín s'hi va personar. En entrar, una flaire d'olor a mar, de cloïsses i anxoves, va penetrar pels seus narius. Homes amb la cigarreta penjant de la comissura dels llavis i d'aspecte magre, amb ungles groguenques, mostraven que la clientela del bar no era tan “selecta” com la del Casino. Fins i tot a les barriades hi havien classes. Damunt les taules de marbre, les cartes, magrejades, passaven d'un a l'altre, donant cops que feien dringar els gots de vi barat. Un barret de fum planava pel local i a l'interior hi arribava la pudor de pixums de la comuna.

El comissari es va fixar en un individu que estava sol en una taula arraconada, fumant i contemplant el got, a la vora del qual descansava una gorra amb els colors llibertaris, descolorits per la suor i la brutícia. S'hi va apropar.

—Hi haurà alarma, avui? —li va preguntar com qui pregunta pel temps.

L'home, escarransit, se'l va mirar encuriosit:

—No crec. El cel està força tapat, els avions no malgastaran punteria —va respondre sense deixar de passejar-se la cigarreta pel llavis.

—Sóc de la comissaria —es va presentar en Martín.

—Vaja, home! —va exclamar el *faiero*—. Vosaltres, no aneu amb els senyorets del Casino a fer el cigaló?

—És cert —va respondre en Martín—. Però estic de servei. Estic buscant uns lladregots de cases que aprofiten quan la gent estan en els refugis durant els bombardejos per a robar-hi.

—Ah, sí! Em sona. Aquests no tenen res a veure amb “l'Organització”. Van per lliure, els de tota la vida, hi hagi guerra o pau.

—Saps on els podria trobar?

—Pretens que faci de confident de la bòfia?

—Aquests robatoris, sovint en nom vostre, no us afavoreixen —va deixar anar en Martín, buscant el punt feble ideològic de l'altre.

—Ja ho pot ben dir. Des de l'esclat de la guerra, sota l'empar de l'uniform alguns s'han dedicat a robar com a pirates.
—Doncs cal aturar-ho, no? —va aprofitar en Martín, gat vell.
L'home va restar pensatiu sense deixar de donar calades a la cigarreta.
—Al bar de l'Andreu, a prop de la comissaria, solen sovintejar-lo alguns d'aquests pinxos.
El comissari li va ficar alguns purets a la butxaca de la camisa i se'n va anar.

Va entrar a comissaria, amb les finestres protegides contra les bombes, i va anar al seu despatx, no sense abans fer-li un senyal a un ajudant per a què el seguís. El xicot es va aixecar i va entrar al despatx.
—Alfons, no deies que estaves avorrit? —li va engaltar el comissari mentre el convidava a seure.
—Home, tan com avorrit... Ens passem el dia corrent al refugi....
—Tinc una “missió” per a tu, Alfons.
—Una missió? —es va interessar el jove policia obrint el ulls.
—Bé, alguna cosa semblant —va puntualitzar en Martín—. Es tracta deixar-se caure pel bar que hi ha rambla amunt i “escoltar”. Es tracta d'assaltants de cases. Tu ets nou aquí i no sospitaran. Cal parar l'orella per saber si estan preparant algun altre robatori. D'aquesta manera els podrem enxampar “in fraganti”.
—Entesos, comissari —va obeir l'Alfons, entusiasmat.
—Però, ves amb compte. Aquests trinxeraires gasten menys escrúpols que els pistolers d'anys enrera.

L'Alfons li va demanar prestada al conserge una jaqueta, ja gastada, que la devia haver comprat quan l'Exposició Internacional, per així poder posar-se a l'altura dels clients que freqüentaven aquell bar. Hi va anar. El bar abastia la cantonada i l'interior no era gaire espaiós. Abans de la guerra hi anaven a menjar alguns capitostos de “Nosotros”, anarquistes armats, alguns morts quan l'esclat revolucionari i altres lluitant ara al front d'Aragó. Va demanar un cafè i va anar a seure a un racó fosc. Va transcórrer una hora sense cap novetat. Hi entrava i sortia algun home de mitjana edat, demanava a la barra un got de vi o una cervesa, se ho bevia i marxava.
Passada una bona estona, van entrar tres homes d'uns quaranta anys, amb mala fila, van demanar vi i van seure en una taula més enllà de la de l'Alfons.
—Al proper bombardeig que hi hagi —va començar a dir un dels socis, en veu baixa; per sort, no hi havia més clients i l'Alfons ho podia sentir— he localitzat un principal al 169 de la carretera de Mataró, prop del paseo del Triunfo, on hi viu un adroguer amb possibilitats. Ens podem colar per la botiga, que es troba a sota.
—Iría bien que el bombardeo fuera un día de cada día. La tienda tendrá el portón exterior abierto —va apuntar un.
—Haurem d'esperar a què hi hagi sort —va afegir el tercer.
—...i que cap bomba caigui damunt nostra.
—Ja saps que és el risc que hem de córrer.
Quan van marxar, l'Alfons també ho va fer i de seguida va anar a comissaria per a informar a en Martín sobre el que havia sentit. Estarien amatents per a enxampar-los.

No va trigar a repetir-se el bombardeig. Aquell any l'aviació feixista estava vomitant bombes constantment. Es tractava de minar la moral dels enemics, de doblegar-los per mitjà del terror des de l'aire, matant-los, destruint les cases, condemnant-los a la por, la fam o el fred. En qualsevol dia, a qualsevol moment.
Les sirenes d'alarma van sonar fent un esgarip i el cel va quedar cobert de voltors metàl·lics del ventre dels quals baixaven bombes. El comissari i l'Alfons es van posar en marxa i van començar a córrer rambla amunt fins a l'adreça indicada, amb l'esperança que aquell dia els lladregots s'hi presentessin. Se sentien espetecs llunyans que anaven deixant la mortífera càrrega i que anaven apropant-se. Els dos policies es van parapetar en un portal davant l'adrogueria mentre veien córrer els

veïns cap a algun refugi. En Martín es va ficar la mà a la butxaca de l'americana per a comprovar que duia la pistola. Va passar una estona, però res. Les bombes anaven caient més a prop.

—Ja venen! —va alertar l'Alfons, alhora que els malfactors del bar s'hi apropaven amb pas ràpid.

—Esperem —va dir en Martín—. Necessitem sorprendre'ls en ple delicte.

Els facinerosos van mirar a dreta i a esquerra i es creien segurs. La gent ja devia estar als refugis. Era mig matí i l'adroguer, obligat per les presses del moment, només va tancar amb clau la porta de la botiga. Un pany fàcil d'obrir per aquests experts de l'hampa. S'hi van colar i el primer que van fer va ser obrir el calaixos sota el taulell per agafar els diners. Seguidament van anar a la rebotiga des d'un es podia pujar al pis. Hi van entrar i van començar a regirar calaixos, armaris, butxaques de les americanes..., per trobar-hi diners, joies, coberteries de plata o qualsevol altra cosa de valor, que anaven dipositant en saquets.

Mentre els espanyaportes estaven distrets fent la seva "feina", els dos policies van entrar al local i sense fer soroll van pujar al pis. Els tres pispes es trobaven al menjador, regirant d'esquenes els calaixos del bufet i no es van adonar de la presència d'en Martín i l'Alfons.

—Policia! —va cridar el comissari.

Els lladres es van girar i com un ressort es van llançar contra els policies, que no esperaven la ràpida reacció. Ambdós bàndols van començar a cops de puny. Al mateix moment, es va sentir un xiulet i els homes van aturar la lluita, tement el pitjor. Una bomba va impactar a l'edifici del costat interessant on es trobaven ells. Alguns envans i part del sostre va aterrar, i va sacsejar el pis, llançant-los a tots per terra. El soroll de l'explosió els havia deixat per un instant sords i la caiguda del sostre els havia empolsinat. Durant una bona estona van restar tirats al terra del pis, estabornits. Al Martin li xiulaven les oïdes i per la seva ment desfilaven imatges d'ell corrent a través del pis bombardejat cercant desesperadament una sortida, fins que va veure un balcó i s'hi va llançar de cap, instant en què s'adonava que estava caient al buit del carrer però els seus pares -ja feia temps morts- l'agafaven i el dipositaven suaument a la vorera.

Un trosset del sostre va impactar al seu cap i el va despertar. Amb dificultat es va aixecar i va tostar al seu company, que va anar reaccionant i també es va incorporar.

—Aprofitem per a emmanillar-los —va dir el comissari mentre s'apropava als lladregots, que havien restat fora de combat per l'explosió.

El dia següent, en Martín es va personar a la presó on havien conduït als lladres i va demanar de poder interrogar al qui semblava el capitost, un tal Aznar. Assegut en una sala amb una taula i dues cadires, l'homenot, encara amb restes de guix al vestit i morats a la cara, resultat de les bufetades amb els policies però també del bombardeig, restava callat i capcot. El comissari i un guàrdia van entrar i van estar uns breus moments passejant-se al seu davant.

—Sóc el comissari de la barriada on operàveu —va començar a dir.

—Sí —va contestar el lladregot—. Ens vam conèixer al pis on estàvem "treballant". Vaig tastar els seus punys.

—De vegades, certs "treballs" impliquen que a un li fotin la cara nova —va afegir en Martín, irònicament—. Qui us enviava?

—Ningú. Treballàvem per lliure.

—Quants menys, més a repartir, oi? I on anaven a parar les coses robades? —va preguntar directament en Martín. L'homenot no va obrir boca—. Si hi col·labores, el jutge ho tindrà en compta. La pena sempre serà menor, a menys que et vulguis podrir més anys a la Model —però el lladre insistia en no obrir boca. Aleshores en Martín es va treure del barret un ardit que sabia no fallaria—. O potser t'estimes més que et lliurem als antifeixistes del Comitè Central i et duran a una txeca. Direm que havies estat del Sindicat Lliure.

—Això mai! —va cridar l'acusat mentre s'aixecava de la cadira, emmanillat, i començava a suar. Passada una estona, es va tranquil·litzar i va tornar a seure—. Els diners ens els quedàvem, però les joies i altres objectes els dúiem a un revenedor del barri Xino.

—Qui? —va preguntar en Martín, triomfant. El pispa va continuar callat però sabia que no tenia sortida.

—A don Ezequiel, un prestador a tocar del bar Dancing.
El peix al cove.

El Xino sempre havia estat cau de rufians. Camuflant-se entre la gent treballadora i humil, feien i desfeien el que els convenia, però sempre depenien de terceres persones que els hi donaven sortida als seus robatoris. El comissari es va personar al carrer on es trobava el bar i va anar mirant les botigues que hi havia: una espardenyeria, una de betes i fils, una cistelleria..., fins que s'hi va fixar en una l'interior de la qual es veia plena de mobles antics, canelobres decimonònics i tota una barreja d'objectes de casa o de despatx oblidats en aquella mena de magatzem matusser feia temps. Al fons, un taulell amb un home anotant coses. Hi va entrar. L'individu, d'una seixantena d'anys, macilent segurament per viure i treballar en aquell espai sense gairebé llum, la poca que se li colava des d'un carrer del Raval, va aixecar el cap i va mirar l'home que entrava.
—Hola —va saludar en Martín, fent-se passar per un client, mentre s'apropava al mostrador. El prestador no va respondre—. Estic buscant un collar per a la dona.
—Això ho ha de mirar en una joieria —va dir l'home, sense immutar-se.
—Ja ho sé, però no em puc permetre els preus d'una joieria. M'han dit que vostè em podria aconseguir alguna cosa més raonable.
—“M'han dit”?
—Coneguts del barri.
—Jo sóc prestador. Presto diners cobrant un interès —va aclarir l'home amb total desconfiança.
—Sí, però també sé que compra joies, coberteries i altres coses, i les revèn —va insistir en Martín, sense deixar de fer el seu paper de comprador de coses objecte de furts.
—Això ho diu vostè —va dir l'home, impacientant-se.
—M'ho va dir l'Aznar: “Ves a la botiga de don Ezequiel, que ell t'atendrà”.
—De què coneix a l'Aznar?
—Als dos ens agrada la boxa —va respondre en Martín, mentre encara es notava la cara masegada pels cops al pis—. Estic segur “don” Ezequiel que sabrem entendre'ns.
L'Ezequiel va sortir del taulell, va anar a tancar la porta per dins i es va dirigir a la rebotiga. Passats uns instants va tornar amb una camussa a la mà. La va desembolicar i en va extreure un collaret de perles.
—Una “troballa” de l'Aznar? —va aprofitar el comissari.
—Sí.
—Fantàstic, don Ezequiel! M'agrada d'allò més! —va exclamar en Martín mentre es treia de la butxaca la placa de policia i la mostrava.
El “prestador” va donar un petit salt enrere, en veure's enxampat. Va ficar una mà sota el taulell on amagava una navalla. El policia se'n va adonar.
—Deixis estar d'armes. Tinc un cotxe amb dos agents a la cantonada —es va inventar en Martín i l'home va retirar la mà—. Millor que hi col·labori. A qui revèn la mercaderia?
—Revendre-ho? —va dir l'Ezequiel fent-se l'orni.
—Va, home! No em dirà que li compren joies i coberts de plata els obrers del barri!
L'Ezequiel es trobava atrapat. Davant tenia un gat vell de comissaria. No el podria enganyar.
—Diguem-ne que el principal client és un tal Rojas. Un antic viatjant de comerç. Ells passa la mercaderia a “l'altra banda”, cap a Castella, per contraban. La compra gent rica, per quatre quartos.
—On puc trobar al tal Rojas?
Es va fer silenci. L'home no volia cantar. El policia el va agafar pel coll i li el va pressionar?
—A la Duana del Port! —va confessar el prestador en veure que començava a posar-se morat.
En Martín li va agrair els seus serveis i des de la botiga va trucar a comissaria perquè enviessin un cotxe per a endur-se l'Ezequiel, per còmplice i altre coses.

La Duana del Port es trobava protegida dels bombardejos amb sacs de terra. Homes amb aspecte de funcionaris es creuaven amb obrers del port, que trafegaven carretons amb bales de teixit o altres coses. En Martín hi va entrar i hi va anar a informació. Un home gran i amb visera al front el va

atendre.

—Estic buscant a en Rojas.

—Rojas... Rojas... Ah, sí! —va dir l'home—. El trobarà a Control de mercaderies, a l'edifici del darrera. Per aquella porta.

En Martín hi va anar i va franquejar la porta. A l'interior, columnes de mercaderies embalades que obrers portuaris carregaven o descarregaven dels vaixells, carretons, fardells coberts amb canemàs o sac... Alguna de les bales hi té algun forat: una tradició en el món de les duanes en què empleats pispes ragen la bala i “estiren” teixits o el que hi hagi i s'ho enduen d'amagat. Prop de la gran porta que dóna al moll, un taulell on un individu amb un vesti gastat anota coses en un gran llibre.

—En Rojas, és vostè —li pregunta el comissari, agafant-lo per sorpresa.

—Qui em demana?

—M'envia don Ezequiel —li diu en Martín alhora que li mostra la placa.

Només sentir el nom, el Rojas va deixar estar el llapis a la taula i va sortir corrents cap a la porta. El policia va anar al seu darrera però Déu n'hi do el que corre l'altre. La persecució va transcórrer pel moll, sortejant carretons i mercaderies, que dificultaven al Martín de donar-li caça. El Rojas va arribar al peu de la torre Jaume I, del telefèric inaugurat feia pocs anys però que, des de l'inici de la guerra, ja no funcionava; fins i tot, havien tret els cables d'acer entre les torres, que ara servien de guaita. Dalt hi havien muntat metralladores per a la defensa del port.

El Rojas va començar a enfilar les escales de servei metàl·liques. No devia ser la primera vegada que l'empaitaven. En Martín no estava tan avesat a les altures però què hi podia fer; amés, el tabac no li ajudava. En Rojas va arribar al primer pis però en seguida va enfilar les escales per arribar a dalt de tot i poder-se fer amb alguna arma dels soldats apostats i atacar al policia. En Martín, panteixant, li anava al darrera; sobretot, a mesura que pujava, procurava no mirar a baix no fos que li sentís vertigen. El Rojas va aconseguir coronar la torre; en aquells moments només hi havia un artiller i estava distret engreixant una arma. El Rojas va buscar desesperadament amb la vista una arma però no en veia cap excepte la que estava netejant el soldat. En Martín estava enfilant els darrers esglaons. El Rojas es va llançar contra el servidor de la metralladora i li va robar una pistola que duia al cinto.

—Ei, què fas! —va cridar sorprès el xicot.

Però el Rojas li va colpejar el cap amb la pistola i va aconseguir estabornir-lo. La va carregar i, en aparèixer en Martín, va disparar, però va errar el tret que va tocar la barana metàl·lica, instant que el comissari va aprofitar per llançar-se contra el Rojas per a desarmar-lo. Li va donar un cop de puny però l'altre s'hi va tornar i el va empènyer contra la barana amb la intenció de tirar-lo daltabaix. Durant uns segons van estar forcejant fins que en Martín aconseguir donar-li un cop de cap al nas de l'altre i fer-lo sagnar. El Rojas es va desplomar, moment que el policia va aprofitar per a emmanillar-lo.

El soldat es va anar recuperant del cop i va demanar reforços per a endur-se al pinxo. En Martín havia vist situacions semblants en pel·lícules amb en James Cagney fent de dolent, però no creia que ho arribés a fer ell de debò. Sorpreses de l'ofici.

1945

Al Casino hi havia pocs clients. Des de la fi de la guerra, l'exili d'alguns veïns i l'escassa economia dels qui s'havien quedat havia fet que la gent romangués a casa, consolant-se amb el cafè de xicoira. Al bar, ara només hi feien acta de presència, els incondicionals de la partideta, els qui necessitaven la relació social, sobretot després d'anys de patiment.

El nou comissari de la barriada (l'anterior, en Martín, malgrat que era un professional i no s'havia significat ideològicament, havia estat apartat del càrrec i enviat a fer de vigilant en un banc), en Peña, feia un lustre que havia estat destinat a la comissaria de la rambla. Seguint la tradició, tan ell com, ara, els agents de la Policia Armada franquista, que vestien de gris, sovintejaven el bar del Casino. En Peña estava jugant al dominó quan de sobte un agent se li va apropar:

—Señor comisario. Una llamada para usted en comisaría. Es de Jefatura.

En Peña va fer una ganyota volent dir "inoportuns, ara que anava guanyant", es va aixecar y va sortir. De mitjana edat i rodonet tot ell, va forçar el pas Paseo del Triunfo amunt i va pujar les escales de la comissaria. A corre-cuita es va ficar al seu despatx i va agafar el telèfon:

—Comisario Peña, al habla.

—"Soy Polo, de Jefatura —va dir des de l'altra banda del telèfon—. Necesitaría de sus servicios".

—Le escucho, comisario.

—"Resulta que hace unos días, a finales de julio, en Tarrasa, un malhechor se coló en una empresa con la intención de robar, pero fue sorprendido por un joven que se encontraba en el interior y el ladrón acabó matándolo con una navaja, después de forcejear los dos. Los vecinos sospecharon que algo estaba pasando y dieron la alarma. El ladrón huyó por la parte de atrás del edificio. Unos transeúntes le vieron correr y nos lo describieron. Acto seguido, irrumpieron los nuestros en la casa y se encontraron con el cuerpo del joven asesinado".

—¡Vaya!

—"Su retrato fue distribuido en lugares públicos y unos usuarios de ferrocarril lo identificaron y le vieron bajar en Barcelona. Las pesquisas nos han conducido hasta Pueblo Nuevo. Se trata de un hombre de unos 25 años, de aspecto meridional. Pero ignoramos su paradero. Ahora le toca a usted localizarle".

En Peña va reunir els seus homes i els va explicar la situació. Era un encàrrec directe de la Jefatura Superior i calia espavilar.

—Hay que husmear en bares y lugares solitarios por si hubiera alguna pista —va ordenar en Peña, mentre encenia una cigarreta—. Seguramente estará acojonado y se habrá escondida en casa de alguien. Pero, ¿de quién?

La policia va pentinar alguns passatges, tuguris i fins i tot barraques de la platja, però de moment res. En Peña ja començava a estar nerviós quan se li va ocórrer pensar en els estraperlistes, molt freqüents en aquella època per les dolentes circumstàncies econòmiques després de la guerra, i era gent que es movia molt i disposava de força contactes. Li ho va comentar a un ajudant, en Gironella, i li va dir que en faria perquisicions.

L'ajudant es va plantar al mercat de La Unió, al voltant del qual hi havia botigues, magatzems..., i es va fer passar per un veí corrent que volia comprar cafè de debò. Va anar donant veus a alguns venedors però ningú en sabia res i, si ho sabia, feia veure que no, fins que va topar amb un individu amb cara de pardal espantadís i malfiat:

—He sentit que busca cafè —li va dir l'home a en Gironella.

—Sí, és per a un convit familiar —va mentir el policia—. Ja m'entén..., vull quedar bé...

—Esclar. Li puc donar una adreça on potser ho podrà trobar.

—Sisplau.

—Darrera de la placeta Prim, prop d'aquí, hi ha una fàbrica el porter de la qual en sabrà alguna cosa.

En Gironella li ho va agrair. Es va dirigir al carrer Taulat i tot seguit va travessar la placeta on uns arbres recargolats li feien pensar en un escenari africà. Es va personar a la fàbrica de fertilitzants

vegetals, ubicada en un carrer en què les llambordes regalimaven humitat i sotja, prop de les vies del tren. Va anar cap a l'entrada i va veure un home assegut en una cadira atrotinada.

—És vostè el porter? —va preguntar en Gironella. L'home va assentir amb el cap—. Un venedor del mercat m'ha dit que potser vostè em podria aconseguir cafè de l'autèntic.

El porter no va dir res. No se'n refiava.

—És per a una celebració —va insistir, però l'home restava mut. Així que en Gironella va treure un bitllet i el va deixar damunt una tauleta.

—Li puc donar una adreça on segurament en trobarà —va dir el porter, en haver recuperat la parla en veure el bitllet—. És un magatzem de patates a tocar de la fàbrica de Can Ricart. Demaneu per en Perot, de part de del Joanet.

En Gironella es va personar al magatzem indicat i va trucar al portal. Passada una estona, va obrir un home corpulent, amb mala pinta.

—En Perot? M'envia en Joanot —es va avançar a dir el policia—. M'ha dit que podria trobar cafè.

—Passi —va dir l'home mentre mirava a un costat i a l'altre del carrer. Quan en Gironella va haver entrat, en Perot de seguida va tancar la porta. L'interior era fosc i humit, ple de sacs de patates, algunes grillades. L'olor del tubèrcul envaïa el recinte i més d'una teranyina penjava de l'encavallada. Al policia no se li va escapar que al fons hi havia dos o tres homes més, trafegant sacs.

—El paquet li costarà 6 pessetes —va començar a dir el Perot.

—Caram! Una tassa al bar val 25 cèntims!

—Aquí no està al bar —va sentenciar l'home, amb mirada de pocs amics.

—Bé, entesos —va dir el policia interessat en seguir preguntant—. Potser disposeu d'altres coses que en puguin interessar...

—Licors, tabac, oli, arròs...?

—Per cert —es va atrevir a dir en Gironella—. Sap si últimament un home de Terrassa ha vingut al barri, a casa d'algú, no sé...?

—Sí —va interrompre una dona que venia del fons del local i l'havia sentit—. Una veïna, la Flora, de la finca del costat té allotjat un xicot.

—On viu? —va preguntar en Gironella.

—A la carretera de Mataró on hi la Escocesa.

—Calla la boca! —va escridassar el Perot a la dona, sospitant alguna cosa.

—Què hi dit de dolent? —es va queixar la dona.

El Perot va inflar pit i es va adreçar a en Gironella:

—Escolti, no sé qui és vostè ni què hi busca, però li recordo que alts càrrecs polítics o de la policia també prenen el nostre cafè, o fumen els nostres puros, perquè saben que només ho trobaran aquí. Així que millor no ens busqui complicacions ni se les busqui vostè —va dir amenaçador—. Encara vol el cafè?

—Massa car. Un altre dia —va contestar el policia mentre sortia per la porta.

En Gironella sabia que en el fons l'home tenia raó. També els nous garants de l'ordre franquista adquirien cafè o conyac, o bombons per a les seves "queridas", en aquest indret i ell només era un petit funcionari.

Es va dirigir al domicili indicat per la dona xerraire i un cop davant la fàbrica li va preguntar a una veïna per una tal Flora.

—Ah, sí! Viu damunt meu —va contestar assenyalant un edifici amb planta i dos pisets amb balcó.

—Sap si viu amb algú?

—Fa uns dies va arribar un amic seu, un tal Cristóbal.

—I com sap el nom?

—És que la iaia té l'oïda molt fi, per dir-ho de forma delicada —li va confiar la dona mentre li picava l'ullet.

El policia va creuar el portal de la finca i va pujar escales amunt. Va trucar a la porta amb els artells. Una dona jove, morena, amb bata de fer feines i cabells esbudellats, va obrir.

—Perdoni. És vostè la Flora?

—Sí.
—Viu amb vostè un home que ha vingut fa poc de Terrassa?
La dona no va tenir temps ni de contestar. Del fons del minúscul pis d'obrers es va sentir un soroll. Un home que havia sentit la conversa havia sortit disparat de la cambra i s'estava despenjant per la finestra del darrera que donava a un pati interior. El policia es va imaginar qui devia ser i hi va entrar. Es va dirigir a la finestra i va veure un jove travessant el pati amb la intenció d'enfilar-se a un mur que donava a l'interior de la fàbrica tèxtil. No s'ho va pensar i va fer el mateix. Unes veïnes que van sentir soroll es van abocar a les seves finestres i van llançar algun crit.
—Policia! Atura't!
El Cristóbal no estava per formalismes i un cop es trobava al territori fabril va anar cercant, a la desesperada, una sortida per on fugir. Sabia que li donarien garrot. Va pujar per unes escales que donaven a les quadres de la fàbrica i hi va entrar. En Gironella el va perseguir. Dins la nau, nombrosos telers emetien un soroll mecànic que eixordava als obrers i obreres que hi treballaven. El Cristóbal va anar tirant algunes caixes amb ordits al seu pas per a impedir que el policia l'enxampés, cosa que no va poder evitar. Els dos homes es van colpejar, les obreres xisclaven en veure-ho, i el Cristóbal gairebé va estar a punt de ficar el cap d'en Gironella dins d'un dels telers prop de la llançadora volant fins que li va poder propinar un cop de puny encertat al criminal i el va desplomar, moment que va aprofitar per emmanillar-lo i demanar que avisessin a la policia.
Un cop a comissaria, l'individu va confessar ser l'autor del crim de Terrassa. Cristóbal Ribas, 25 anys, solter, d'Alcolea. Només volia anar a robar però en ser sorprès per l'altre jove i forcejar amb ell el va matar i va fugir. Es va amagar en una claveguera on va passar la nit i, l'endemà, va agafar un tren cap a Barcelona i, tot seguit, va anar a casa la Flora, amiga seva. En acabar de declarar, en Peña va ordenar que el traslladessin als calabossos de la Comissaria de la Policia governativa.
En Peña va fer cridar a Gironella al seu despatx. Per a celebrar l'èxit de la captura, el comissari va treure d'un calaix una ampolla de conyac i dues copetes. Ves a saber d'on havia tret el licor!

1973

Era octubre i el terra de la Rambla era ple de fulles groguenques dels plàtans que li donaven l'aspecte de passeig que sempre havia tingut. Al bar de L'Aliança, la clientela tradicional jugava a cartes o al dominó acompanyats d'un cigaló i d'un puro. A la barra, un comissari, Francisco Rodríguez, apurava el contingut d'un cafè. Un guàrdia hi va fer acte de presència i li va dir que el trucaven de Jefatura. En Rodríguez hi va deixar unes monedes i va sortir. Va anar Rambla amunt, unes senyores que sortien del comprar el pa a El Surtidor se li va creuar. Abans de pujar al pis on hi ha comissària, va passar per l'estanc i va comprar Celtes. Ja al seu despatx, es va posar a l'aparell:

—Dígame.

—Soy Del Valle —va dir una veu des de l'altra banda—. Rodríguez, necesitaría tu cooperación.

—¿De qué se trata? —va preguntar Rodríguez alhora que seia a la cadira plastificada i agafava un boli i paper.

—Ayer domingo hubo una redada en una iglesia, en donde más de un centener de subversivos estaban celebrando una reunión clandestina. No sé qué de una assemblea de Cataluña. Detuvieron a 113 pero se escaparon unos 40. Entre ellos, un elemento de 18 años, un tal Miquel Jiménez, de la Joven Guardia Roja. Esos son más peligrosos. Está fichado y sabemos que vive en Pueblo Nuevo. Por si puedes hacer algo. Os envio una foto.

—De acuerdo, nos pondremos en marcha.

Rodríguez va penjar el telèfon i va passar a la sala on hi havia altres col·laboradors i administratius.

—Feliu —li va ordenar a un dels policies presents, amb la cara marcada per la varola—. Traigame una lista de subversivos sospechosos del distrito.

—En seguida.

El funcionari es va aixecar i se'n va anar cap a uns fitxers metàl·lics, ubicats en un racó de les dependències. En va obrir un i en va extreure una carpeta que va dipositar damunt una taula.

—Veamos —va dir en Rodríguez i va obrir el cartipàs on hi havia unes llistes de gent i adreces—. Pues sí que hay personal aquí.

—Cada vez más gente, comisario. La cosa se complica y, contra el Régimen, se han sumado muchos estudiantes e incluso curas.

—La generación que lo tiene todo y encima... ¡Desagradecidos!

—Se quejan de que no pueden votar y eso.

—No veo el nombre que me han dicho. Si investigamos uno por uno de la lista, no acabaremos nunca. ¿Sabes de alguna entidad, bar o algo parecido que suelan frecuentar los "progres" del barrio?

—Se me ocurre... —va començar a dir en Feliu—. En la playa, a veces hay grupúsculos que, aprovechando el lugar apartado y solitario, se reúnen allí para hablar de lo suyo, según me dijo un informador.

La tarda es presentava ventosa i rúfola. Rodríguez i Feliu van aparcar el cotxe prop de la barrera. Van esperar que passés un tren de la costa i, en pujar la barrera, van travessar les vies que donaven accés a la platja. En realitat, la platja pròpiament dita era un petit espai ple de còdols i objectes escopits pel mar o abandonats per algun pescador de canya. La resta era un gran terraplè a partir de les restes de les obres fetes a la ciutat, una urbs en mans d'especuladors. Unes casetes de pescadors i de ferroviaris, i un antic búnquer completaven el paisatge trist i d'abandó de l'indret.

Tres nois, amb pantaló de pana, camisa de llenyataire, barba espessa i melena incipient, i una noia amb texans i mocador de coll, passejaven per la vora del mar, parlant. En Rodríguez es treu de la butxaca la foto del jove Jiménez, que li havien enviat feia poc des de Jefatura, la va mirar i va observar el grup.

—Es aquel, el de la camisa a cuadros —va dir sense dubtar.

Els policies es van dirigir al grup de nois que conversaven distrets. El soroll de les onades i de les gavines, o dels trens circulant, van fer impossible que delatés les passes dels homes que s'hi apropaven.

—¿Miquel Jiménez? —va preguntar el comissari a un dels joves.

—Sí —va respondre sorprès el xicot.
—Policía —es va presentar en Rodríguez mentre mostrava la credencial—. Acompáñanos.
—¿Por qué? ¿Qué he hecho? —va preguntar alarmat en Miquel. Més que una pregunta era una frase feta, perquè ja intuïa que el buscaven per la reunió clandestina en aquella parròquia.
—Ya te lo explicaran en Jefatura —va afegir en Feliu.
—¡Jefatura! —va exclamar la noia, espantada.
—¡No tienen derecho...! —van protestar els altres nois.
En Feliu els va demanar el DNI per agafar-los els números que se'ls va apuntar en una llibreteta.
—¡Vamos! —va ordenar el comissari mentre se'n duia al xicot —. Y nada de montar numeritos. Vamos armados.
Davant la impotència i desconcert dels xicots, els policies van desaparèixer amb el Miquel, al qual van fer entrar al cotxe per a dirigir-se, tot seguit, a la Via Laietana.

A la seu de la Brigada Político-Social hi havia força enrenou de gent entrant i sortint, amunt i avall, uniformes grisos portant gent emmanillada... Els dos policies van fer entrar al Miquel a les dependències i el van conduir fins a un dels despatxos. El comissari Del Valle els va rebre. En veure al jove, de seguit se li va adreçar despectivament:
—¿Creías que te ibas a escapar, rojo de mierda?
—Yo no he hecho nada malo —es va defensar en Miquel.
—¿Y la reunión clandestina en la iglesia? ¿O es que querías ir a confesarte? —va insistir Del Valle amb mala gaita i amb les mans a la butxaca.
—Sólo era una reunión informativa.
—...Una reunión informativa llena de catalanistes, izquierdistas y sindicalistes. No te preocupes que aquí sí confesarás —va amenaçar el comissari en cap, mentre els altres policies es miraven l'escena—. Dime: ¿Quién es el responsable de tu cèl·lula de la Guardia Roja?
—No sé de qué me habla —va dir en Miquel.
La bufetada va ser tan sonora que va fer trontollar la foto del Caudillo penjada a la paret. En Miquel va notar dolor i força escalfor a la galta i a l'orella. Del Valle va obrir la porta del despatx i va cridar a un guàrdia:
—Llévatelo "abajo".
—Sí, señor.
—Y vosotros —va afegir dirigint-se a Rodríguez i Feliu—, regresad a vuestra comisaría. Buen trabajo.
Els dos policies li van donar les gràcies i se'n van anar. El guàrdia va conduir al Miquel al soterrani. S'anava creuant amb altres detinguts. Hi havia cares que li sonaven de la reunió a l'església; algunes, masegades. El van fer entrar en una habitació gran amb aparells pel mig i li van ordenar que es desvestís. Mitja hora més tard es va presentar Del Valle acompanyat de dos policies rabassuts però forts.
—Bueno, muchacho, ¿dónde lo habíamos dejado? —va preguntar el comissari, apropant-se-li a dos pams de la cara—. ¡Ah, sí! Que querías confesarte. ¿Quién es el responsable de tu célula? ¡Canta!
En Miquel no ho faria. Estava resolt a no delatar ningú, costés el que costés. Si deia un nom, es produiria l'efecte dominó. No va respondre i va abaixar la vista. Un dels policies ajudants li va propinar un cop de puny a l'estómac que li va tallar la respiració. Li van repetir la pregunta però ell va persistí en callar. Unes quantes puntades de peu arreu del cos el van fer caure a terra. Va a començar a sagnar pel nas. Del Valle li va fer a un dels ajudants una indicació amb el cap i el policia va arrossegar al detingut fins a una banyera plena d'aigua. El comissari li va repetir la pregunta. En callar, l'ajudant li va submergir el cap dins l'aigua fins arribar quasi a l'ofegament, i així diversos cops, fins que va perdre el coneixement.
En Miquel no sabia quan de temps havia passat sense sentit. En despertar, força adolorit per la pallissa, va veure que estava a terra, xop. A l'estança no hi havia ningú, només una bombeta pelada encesa donava signes de civilització. Passada una estona, es va obrir la porta i van aparèixer de nou els tres policies.

—¡Qué! ¿Has reflexionado? —va insistir Del Valle, mentre encenia un cigar-pur.
Li va tornar a formular la pregunta terna de delació. El Miquel va seguir sense obrir boca. El comissari fa donar una nova indicació als ajudants:
—Como el joven estuvo en una iglesia, seguro que le gustarà el San Cristo.
Els ajudants van aixecar el jove i el van posar en una taula amb les cames damunt i el tronc fora. No va trigar gaire en notar que la sang li pujava al cap. Els policies van aprofitar per pegar-li. Però en Miquel continuava fent el cor fort i aguantar abans que no delatar companys. Com no hi havia res a fer, el van conduir a una cel·la amb altres detinguts. Passats uns dies, junt amb altres detinguts, el van soltar.
Se’n va tornar al barri i es va posar en contacte amb els seus amics de lluita. En veure’l masegat, famolenc..., es van preocupar per ell i van maleir a les autoritats pel mal tracte rebut.
—Això no quedarà així —es va jurar en Miquel.

Passades unes setmanes de recuperació, en Miquel no es podia treure del cap les tortures que li van infligir i estava decidit a cobrar-s’ho. Sabia que al bar de L’Aliança solia anar-hi la policia, des de sempre. Era inici d’hivern i no li va costar gaire camuflar-se amb una trenca, bufanda, gorra de pana i ulleres falses. Va seure en un banc de la rambla fent veure que llegia un diari i va esperar. Al segon dia va succeir el que esperava: en Rodríguez estava dins prenent-se un cafè. En acabar, va sortir i va anar rambla amunt, però aquesta vegada no va travessar el portal de fusta per a pujar a comissaria, sinó que va seguir pel passeig fins que va es va aturar en un xamfrà on hi tenia el cotxe. Hi va entrar i se’n va anar, potser per anar a buscar a algun altre sospitós. En Miquel ara ja sabia què havia de fer.
El següent dia, en Miquel va tornar al lloc i va cercar el cotxe però no hi era. Va donar un vol pel carrer fins que el va veure aparcat en una vorera a tocar d’un passatge industrial. A la butxaca de la trenca hi duia una navalla de bones dimensions i un martell. Es va esperar fins a l’hora de dinar, moment en què els carrers estaven més buits, i aleshores es va posar en marxa: es va tapar la boca i nas amb la bufanda, va treure’s la navalla i va punxar les rodes del vehicle, després va agafar el martell de manobra i va trencar la lluna, finestres i retrovisors. Al final, va clavar a la punta de l’antena un fulletó, que havia agafat en una església, amb els horaris de confessió. I va començar a córrer...
Per l’època ja era fosc quan en Rodríguez va plegar de la feina i va anar a buscar el cotxe per a tornar cap a casa. En veure’l desgavellat, primer va pensar que es tractava d’un vehicle abandonat que, poc a poc l’havien anat desballestant però, en comprovar la matrícula, va veure que era el seu. No s’ho podia creure! Es va quedar blanc. Li va cridar l’atenció un paper clavat a l’antena. ¿Algun mecànic que havia vist l’estat lamentable del cotxe i li havia deixat la targeta? Però, no. Hi deia una altra cosa, un paper parroquial. Ja s’ho llegiria. Tornaria a casa amb bus i l’endemà posaria ell mateix la denúncia i trucaria a un taller i a l’assegurança.
Un cop a casa, i frustrat després de veure perdre per la tele al Real Madrid, l’emprenyamenta va anar a més, després del que li havia passat al cotxe. Se’n va recordar del paper clavat a l’antena i el va buscar a la butxaca del pantaló. El va rellegir. Horaris de confessió... De confessió? Li va venir a la memòria la imatge del detingut a la platja. I la conya del comissari Del Valle contra el jove maoista sobre si “se había ido a confesar a la iglesia” on s’hi va fer la reunió clandestina. No podia ser! Aquell malparit comunista li havia destrossat el cotxe, pagat amb lletres, per venjança! Quan l’enxampés, li fotaria una cara nova que no el reconeixeria ni sa mare!
L’endemà, a comissaria, va cridar a en Feliu al seu despatx i li va explicar el succeït.
—Necesito que me eches de nuevo una mano, Feliu. Pero esta vez lo tendríamos que pillar a solas.
—En su casa.
—No. Mejor en algún lugar solitario.
El dia havia començat gris i així va seguir al llarg del matí. En Miquel va sortir de casa com tots els matins per anar a una feina mal pagada de mitja jornada, però que li permetia deixar-li la tarda lliure per anar a estudiar. Una fàbrica de gel prop del barri de la Plata on amb el sou que li donaven amb prou feines podia pagar-se el lloguer en un pis del segle passat, poder menjar i comprar-se la revista Triunfo. Els dos policies el van seguir de lluny i van aprofitar que passava per un solar on s’hi havia aixecat una antiga fàbrica, per agafar-lo per sorpresa pels braços i empenya’l cap a l’interior

del solar on restes de parets els aïllaven visualment del carrer.

—Què cony voleu? —va protestar en Miquel en veure als vells coneguts.

—Hijo de puta —va començar a dir en Rodríguez, alhora que li estrenyia el coll de la trenca—. La reparación del coche me la vas a pagar con sangre.

—¿Qué coche? —va despistar el xicot, mentre va començar a sentir calfreds de por.

—No te hagas el despistado, cabrón. Ni tus bromites clavadas en la antena te van a librar de la cárcel. Te vamos a llevar de nuevo a Jefatura y allí te van a refrescar de nuevo la memoria.

En sentir "Jefatura", en Miquel va entrar en pànic. De cap de les maneres tornaria a passar per més tortures. Se n'havia de lliurar d'aquells dos sicaris de la llei. Es va deixar anar bruscament de les mans del comissari, se'n va allunyar, va agafar un tros de reble del terra i el va llençar al cap del policia, per a guanyar temps i poder esmunyir-se entra la runa. En Rodríguez va patir el cop de pedra al cap i es va queixar, però això encara el va fer enrabiar més. Va treure la pistola i va disparar directe al cor d'en Miquel, que es va desplomar damunt les restes de maons. En Feliu va restar blanc. El comissari es va taponar la ferida amb un mocador i es va guardar l'arma.

—¡Rojo criminal! ¡Casi me mata!

Els policies es van quedar mirant el cos sense vida del xicot. Un bassal de sang estava tenyint el terra fabril.

—¿Llamamos a una ambulància? ¿Y a comisaría? —va preguntar en Feliu, corprès pel resultat.

En Rodríguez es va acabar d'eixugar la ferida i va donar unes passes al voltant del mort.

—Joder, jefe, ¡qué rápido! —va exclamar en Feliu, amb suor al front—. ¿Llamo a comisaría y a una ambulància, para que se lo lleven?

Rodríguez va restar pensatiu, amb semblant preocupat. Va recollir el casquet de la bala i el va fer desaparèixer dins la butxaca.

—Si hacemos lo que tú dices, que es lo habitual, llegarà a oídos de la prensa y no nos interesa —va començar a dir, mentre en Feliu posava cara de confós en sentir-lo parlar en plural, quan només el ell, el comissari, havia abatut el xicot—. Interrogatorios, abogados de por medio... Mejor hacerlo desaparecer.

A en Feliu la suor se li va convertir en perles que li lliscaven per la cara.

—¿Desaparecer?

—Sí. Pero no de la forma habitual, enterrándolo bajo tierra en un solar como el que estamos, porque el día que empezaran a construir y hallaran sus huesos, harían preguntas. Lo vamos a enterrar legalmente, en el cementerio —va concloure en Rodríguez, mentre encenia un cigar—. Localiza un bar y llama a la funeraria, que traigan un ataud sencillo.

Mitja hora després feia aparició una furgoneta amb el taüt i el descarregaven. En veure l'empleat el mort va preguntar:

—¿Es para llevarlo al forense?

—Vendrá directamente a una sala del cementerio del Este, aquí cerca. El juez ya ha hecho acto de presencia y se puede hacer levantamiento del cadàver —es va inventar el comissari, mentre a en Feliu la suor ja li arribava al coll de la camisa.

—¡Venga, ayúdame! —li va ordenar el comissari a en Feliu.

Ambdós van introduir el cos dins del taüt i el van tancar. Amb l'ajut de l'empleat el van ficar dins del vehicle i tots tres hi van pujar. Van arrencar i van anar cap a l'entrada del cementiri. El comissari va demanar un carretó sobre el qual van dipositar el fèretre. En Rodríguez va signar amb un gargot inventat el full de lliurament del fèretre a l'empleat i el vehicle va marxar. Seguidament, va buscar a un enterrador i amb el carretó van anar entre els pisos de nínxols. En va veure un desocupat i li va indicar a l'empleat que hi introduís la caixa i ho tapés. I així ho va fer. En acabar la feina, l'home va preguntar, seguint la formalitat:

—¿Y la lápida?

—La família ya está al corriente —va tornar a mentir en Rodríguez.

—Bien —es va conformar l'enterrador, i va marxar.

—Feliu, ¿dónde mejor hacer desaparecer a un muerto que entre otros muertos?

De tornada a la comissaria de la Rambla, després d'una jornada ben moguda, en Rodríguez va pensar que encara li restava un detall per acabar, per si de cas. La pistola. Amagar la prova del delicte. Va esperar que tot el personal marxés al vespre, va agafar un obrecartes, se'n va anar al pati interior de la comissaria, va furgar el terra i hi va enterrar l'arma.

Se'n va anar al bar de la Aliança i va demanar doble de conyac. Al *Régimen* ja no li anava d'un mort.

(Dècades més tard, el bar de l’Aliança va deixar de ser el bar dels jubilats, dels veïns i dels policies de tota la vida per a esdevenir restaurant amb nous propietaris. La família que fins aleshores regentava el bar va obrir un bar nou a pocs metres, a la Rambla, *La Tertulia*, on els veïns i la policia van seguir anant-hi. Ja en Democràcia, la Policía Nacional i, més tard, els Mossos d’Esquadra. I com sempre, la Urbana.)